

АЛБАН ЕЗУЗУНУҢ ДЫҢНАДЫГЛАРЫ

ТР-ниң Президентинин адыгы Россия Федерациязының Чазанын чанында Хоойлужудулга болгаш денелеллик хоойлу-дурм эртемниң институтунун килдис эргелекчиси О. М. Теплоуван телеграмма келген.

Ш. Д. Ооржак Олег Михайловиче ТР-ниң чаа Конституциянын хүлээп алыр талазы-биле референдум эрткирер хүнү республиканың Парламентини доктааткан дээрзин бо чылдың февраль 28-те аңаа дыңнаткан. Хоойлу-дурм талазы-биле эртемденге үшкү мүн чылда бистин Тываыстың — Россиянын чардымас кезээнин хөгжүлденин тодардыр салым-чолду шийтирлээр документиң тургузарыңа канчаар-даа аажок улуг салышкыны дээр четтиргенин ында илереткен.

Аңаа харыы чагааның уткаы мындыг: "Хүндүлүг Шериг-оол Дизжихович! Бистин Институттун адресинге хамаарыштыр

чугаалаан чыгыч-чымчак сестеринер дээр өөрүп четтирдим. Бистин Институт болгаш мен хуумда республиканың эрге-хоойлу системаны сайыраңгайдырынга база бистин күрүневици конститудиялык үндүсүнүн бижылгаарыңа профессионал дузаны чедиреринге кезээде белен бис.

Тыва Республиканын чогуунга болгаш Силерниң бодукарга өң эки чүүлдерин күзеп олур мен. Тыва Республиканың болгаш Россия Федерациязының чоңарының чаагай чоруу дээр Силерниң күрүне ажал-чорудулгакка чедишкенин күзедим.

ТЕШЛОВ О. М.

Тыва Республиканың Президентини Ш. Д. Ооржак Россия Федерациязының Президентини В. В. Путинге чаа Конституциянын төлөвилелин дүүн чорудушкан.

Ук чагаада дыңнадып турары болза: "Тыва Республиканың Конституциянын (Үндезин Хоойлузун) Россия Федерациязының Конституциязынга болгаш федералдыг хоойлуларынга дүүштүрер сорулга-биле сентябрь 8-те мээр шийтирмим-биле Конституция комиссиясы тургустунган. Республиканың Конституция төлөвилели хой-ниитинин калбак бөлүктөрүнүн, эрге-хоойлу, төөгү, культура, саң-хөө болгаш экономика талазы-биле специалисттерин саналдарын барымдаалап ажалдап кылган.

Бүгү чоңун танып көргөнгө, Россия Федерациязының Президентинин Күрүнеңиң кол эрге-хоойлу эргелегиче, Россия Федерациязының Чазанын чанында Хоойлу-жудулга болгаш денелеллик эрге-хоойлу эртемниң институтунга юридиктиң экспертизалары эртемниң соонда, Тыва Республиканың Конституциянын төлөвилелин ону референдумга кирер дугайында шийтирмим хүлээп алган. Дээди Хуралдың доктаалы албан езузу-биле "Тувинская правда" болгаш "Шын" солуннарда орус база тыва дылдарга 2001 чылдың март 3-те парлат-тылган. Чаа Конституцияны хүлээп алыр талазы-биле Тыва Республиканың референ-думун бо чылдың май 6-да эрткирер кылдыр доктааткан. Хүндүлүк-биле, Тыва Республиканың Президентини Ш. Ооржак".

Тыва Республиканың чаа Конституция-

зынын төлөвилели РФ-тиң Күрүне Думазынын Даргазы Г. Н. Селезневче, РФ-тиң Федералдыг Хуралының Федерация Чөвүлелиниң Даргазы Е. С. Строевче, РФ-тиң Чазак Даргазы М. М. Касьяновче болгаш РФ-тиң Төп сонгунда комиссиязының Даргазы А. А. Вешняковче чоруттунган.

Тыва Республиканың Дээди суду март 15-те Вячеслав Борисович Клоковтиң хомудалың талазы-биле негелде херээн ажал суд хуралына көргөн. "Тыва Республиканың чаа Конституциянын хүлээп алыр талазы-биле референдумну эрткирер дугайында" Тыва Республиканың Дээди Хуралының бо чылдың февраль 28-те № 975 доктаалын күш чок деп көөрүн база өскерттир хомудакчы негээн.

"...Тыва Республиканың референдумун эрткирер талазы-биле соңгукчуларның эгелекчи бөлүгүнүн дээди Тыва Республиканың Дээди Хуралыңа чорутууларыңа талазы-биле ТР-ниң ажал кылбаанын хоойлуга дүүшпөс деп санаарын, Тыва Республиканың референ-думунче кирер кылдыр саналдап турары айтыргыч дүжүп турарының хыналдазын эрткирбээнин талазы-биле республиканың Парламентиниң ажал кылбаанын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын" В. В. Клоев негээн.

В. В. Клоевке оон хомудалын хандыраарын-

Владимир КРИВДИК.

ПРЕЗИДЕНТ В. ПУТИН — ХАКАСИЯДА

Вторникте, март 13-те РФ-тиң Президентини В. Путинини самолету эргетинин чеди шак үезинде Абаканың аэропортуна хонупкан. Аэропортка ону Хакасияга оон мурунда чедип келген турган РФ-тиң О. Б. Ям-зынын сайды Сергей Шойгу, Хакасиянын Чазак Даргазы Алексей Лебедь, Дээди Совет даргазы Владимир Штыгашев уткуп алган. Аэропортка Президент Путин болгаш ону эдирип чоруур даргалар чартык шак хире болгаш Алтай дагларның эдээнде

чыдар "Гладенькая" хаак курортунче үш вертолет-биле укупкан. Президентиниң парлалга албанының дыңнатканын езугаар алырга, В. Путин курортка ийи хонуктук дыштанылганы кылгаш, оон соонда ийи хондур ырак тайгага чоруп дыштаныр. Чараа тайга-сынын чеге дыштанылганын үезинде В. Путин бодунун март тен-чүүнде кылдыр Айттыланың сөзүтүлү-биле ажалдаар. "Российская газета" солундан.

ДААРТА — Чуртталга-коммунал ажилдакчыларының хүнү

Тыва Республиканың чуртталга-коммунал ажил-агыйның хүндүлүг ажил-дакчылары! Тыва Республиканың Президентини болгаш Чазак Силерге профессионал байырлалыңар — Чуртталга-коммунал ажил-агый ажил-дакчыларының хүнү-биле байыр чедирип тур бис!

Бо амыр эвес үеде адыр-ның коммунал бүдүрүлгелериниң коллективтери республиканың бүдүрүлгелерин болгаш чурттакчы чоңуң чыл, электри энергиясы, суг-биле үзүктелешкн чок хан-дырбышаан, бижырымчалыг ажалды организастап шыдааннар. Ук ажал берге дээрин медресе билбешаан, силерниң күженишкени-нерни бедий-биле үнелеп турар бис.

Республиканың чурттакчы чоңуң амырларынга силерниң адырнын ужу-дузаны үнелеп көрүшсаан, олче чогуур кичээгенин салып келген бис. Силерниң профессионал мөзү-шыраарыңа инанып база республиканың чурт-талга-коммунал ажил-агый чартыр талазы-биле хой-ле чүүлдерин ам-даа кылгырыңа күжүңер четир дээрзинге бүзүрп турар бис.

Чуртталга-коммунал ажил-агыйның бүгү-ле ажилдакчыларыңа күш-ажалчы чедишкенин, калыкшыды болгаш өг-бүлелинге чаагай кежикти күзедим.

Тыва Республиканың Пре-зиденти — Чазак Ваш-тыны Ш. ООРЖАК.

Тыва Республиканың Дээди Хуралынын ээлчег чок XXXVIII сессиясы дүүн, март 16-да болуп эрктен.

Тыва Республиканың референдумну эрткирер талазы-биле хамаатыларың (тө-лөзлеттирген кижилер В. В. Клоевтиң) эгелекчи бөлүгүнүн саналдап турары айтыргы-ларын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын, Тыва Республиканың референ-думунча кирер кылдыр саналдап турары айтыргыч дүжүп турарының хыналдазын эрткирбээнин талазы-биле республиканың Парламентиниң ажал кылбаанын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын" В. В. Клоев негээн.

В. В. Клоевке оон хомудалын хандыраарын-

Дээди Хуралдың сессиязындан

ХООЙЛУЖУДУЛГА ДУУШПЭЭН

Тыва Республиканың референдумну эрткирер талазы-биле хамаатыларың (тө-лөзлеттирген кижилер В. В. Клоевтиң) эгелекчи бөлүгүнүн саналдап турары айтыргы-ларын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын, Тыва Республиканың референ-думунча кирер кылдыр саналдап турары айтыргыч дүжүп турарының хыналдазын эрткирбээнин талазы-биле республиканың Парламентиниң ажал кылбаанын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын" В. В. Клоев негээн.

Тыва Республиканың референдумну эрткирер талазы-биле хамаатыларың (тө-лөзлеттирген кижилер В. В. Клоевтиң) эгелекчи бөлүгүнүн саналдап турары айтыргы-ларын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын, Тыва Республиканың референ-думунча кирер кылдыр саналдап турары айтыргыч дүжүп турарының хыналдазын эрткирбээнин талазы-биле республиканың Парламентиниң ажал кылбаанын хоойлу-дурмга дүүшпөс деп санаарын" В. В. Клоев негээн.

ООРЛААШКЫННАР БОЛГАШ ҮПТЭЭШКИННЕР

● Кызыл хоорайның ИХЭ-зиниң ажилдакчылары чангыс эвес удаа кем-херек үлүгткен аныяк оолдарны бөлүп туткан. Оларның аразында №1 школаның 11-ги классчызы, №9 школаны 10-гу классчызы бар болган. Олар үш херекке каразыттыр турар. Держижский кудумчузунда Машинозод нийти чуртталга бажынын чогуунга 2001 чылдың март 1-де кежээкинни 23 шакта назы четпес О-ну эттеп-эттеп, оон эсе-вини кунал аппарганнар. Оон соонда өске назы четпес А-ны база-ла эттеп-эттеп, идик-хевин уштуп алганнар. Ол ийи когараның бирээзинин бажына алган балындан оң талакы караа баксыраан. Тудуп хорутташкын үезинде кем-херек үлүгдешкенин бирээзинден газ-биле боолар пистолет, үш куртка хавырттыган. Истелге чоруп турар.

● Каа-Хем кожунун ИХЭ-зын ажилдакчылары Сарыг-Сеп суурун чурттакчызы П-ны магнитофон оорлаан деп карааш, тудуп хоруттаан. Ук магнитофон 2001 чылдың февраль 28-те оорлап аппарган турган. Ону каразыттырган кижиден тып хавырган. Аңаа хамаарыштыр херек оттурган.

● Барылы-Хемчик кожунун ИХЭ-зын ажилдакчылары март 2-де Эрги-Барлык чурттуг чолаачыны "КАМАЗ-5410" автомашиназын хынааш, 768 литр спиритти хавырган. Ол талазы-биле истелге чоруп турар.

● Март 28-те Бай-Тайга кожунун Кара-Хөл суурун чогуунга Устун-Шивилги деп черден 1967 чылда төрүттүгн хамааты Х-ниң өлүг мөчүзү тыгылган. Ол кижин арагага хоран-нанган болган.

● Кызыл хоорайның ИХЭ-зиниң ажилдакчылары Каа-Хем сууруда чуртталга турар 1982 чылда төрүттүгн Р-ни туткан. Ол февраль 2-де ТКВ-нү кабинеттеринин бирээзинде дүлгүр таарыштыр кириш, системалыг компьютер блогун оорлаан.

Оорлаттыган чүүлү ол кижиден хавырган. ● ИХЭ-ның хоойлу хажыдып, наркотиктиг бүдүмелдер салдылаар чоруткарга уду демисел чорудар килдизиниң ажилдакчылары февраль 28-те Ак-Довурак хоорай чурттуг хамааты Д-ден 56,911 гр. гашишти, 238,053 гр. марихуаны хавырган. ● Февраль 28-те "Найрал" кинотеатрының даштынга 1975 чылда төрүттүгн хамааты А. туттурган. Оон 3,322 гр. гашишти хавырган. ● Февраль 23-те Кызылдың ИХЭ-зинге Д. деп херэжэн хо-мудал килгген. Аңаа 1976 чылда төрүттүгн оол дүмдэс өлүгү-биле кыжыган болган. Бо чорукка хамаарыштыр кеземче херээз оттурган. ● Кызыл хоорайның ИХЭ-зиниң ажилдакчылары Калинин кудумчузунга ВЭЗ-2103 маркалыг автомашина илгине оутрган 1983 чылда төрүттүгн хамааты М-ден ИХЭ 18 ЕМ 92122910 маркалыг боону болгаш аңчы бижекти хавырган. Ук чепсектерге хамаарыштыр кандыг-даа чөпшээрел, документ чок болган. Ол хамаатыга хамаарыштыр чөпшээрел чок боо, бижек эдилеп чораны дээр кеземче херээз оттурган. ● Бий-Хем кожунун ИХЭ-зиниң ажилдакчылары март 3-те "Шивилги" хыналда пунктузунга "ГАЗ-3307" машинаны доктаалыкан. Кызыл чурттуг, 1970 чылда төрүттүгн чолаачы К-дан 1200 литр спиритти суук чүүлү хавырган. Истелге чоруп турар. ● Каа-Хем кожунун ИХЭ-зиниң ажилдакчылары Ивалиттер бажынында эт-сеп оорлаан деп каразыттырган 1968 чылда төрүттүгн хамааты К-ны тутуп алган. Оорлаттыган эт-септин нийти өртек үези 115 000 рубль болган. Ук үлүгдешкн өскө оорларны ат-сыны тодарал эгелзэн.

ЖУРНАЛИСТЕРНИҢ АЖЫЛЫ — ҮНӨЛЭЭШКИНДЕ

Республика амырларын, ында болуп турар болууш-кунарны, медреселерни чурттакчы чоңа дүрген, беримчел, шын чедирер дээр массалыг информация чепсектериниң журналистериниң кылып турар ажылы канчаар-даа аажок улуг. Оларның ол чымштыг болгаш харысгалгалыг ажалыга үнелдип берип, эртен чыл-дың түнелдери-биле шылтаар журналистерни база пар-лаалганын хоочунары дөткөп шаңнаарынын байырлыг езулары март 16-да Чазак Бажынынга болуп эрктен.

Байырлалды ТР-ниң Пар-лаалга болгаш информация талазы-биле күрүне комите-динин даргазы А. С. Серен ажиткаш, ТР-ниң Прези-дентини Ш. Д. Ооржакка тыва журналистерниң ажылынга үнелдип берип, оларга бо-тут дузаны көргүзүп чорууру дээр чөттиришкенин сестерин илереткеш, Прези-дентиниң Чарлыктарын ном-чаан.

Тыва Республиканың Пре-зиденти Ш. Д. Ооржактын ат салганы Чарлыктары езу-гаар Тыва телерадио компа-ниянын студия редактору Нина Манчин-Доржуева

Куулар биле чурукчу-тургу-зукчу Светлана Александр-овна Олайга "Тыва Республи-каның алдарлыг ажилдак-чызы" хүндүлүг аттарны тывыскаан. База ол ышкаш Тыва Республиканың Прези-дентиниң Хүндүлүг бижик-биле телевидениниң студия режиссеру Лидия Канчыр-оловна Донгак биле штаттан дашкар корреспондент Смирнова Саяновна Чоодуну шаңнаан.

Президентиниң шаңгалы болуп 3 мун рубль түнүг акша шаңналдарына "Шын" солун-нун хоочун журнализи Алексей Хунаевич Аир, "Ту-винская правда" солунун ре-дактору Олег Иванович Га-рилов, республика типогра-фиязының директору Рамса Комбуева Ооржак, радиодан Шангыр-оол Суван олар те-лептиг болганнар. Оон аңгыда

Яндараа олар-дыр.

Президент Ш. Д. Ооржак кижин бурунгу шаңналдар-ны тутуп, байыр чедиргеш, парлалга болгаш информа-ция чепсектеринге ам-даа дузалажырын аазааш, чога-дыкчы ажилдарын күзээр.

Бистин көрр.

● Тожу кожунун ИХЭ-зиниң ажилдакчылары 1 343 рубль акшалыг сумка оорлаан, 1982 чылда төрүттүгн Х-ни тутуп алган. Акша болгаш сумка ээзинге дедир эгиттинген. ● Бай-Тайга кожунун ИХЭ-зын ажилдакчылары "Кара-Хөл" совхозундан 14 баш сарлык оорлаан малчын Х-ни тутуп алган. 14 сарлык ээлин оон хавырган. Каражыны нийти өртек-үези 27 600 рубль болган. Истелге чоруп турар. ● Март 1-де ИХЭ-ның ИХЭ-зиниң хоойлу хажыдып, наркотиктиг бүдүмелдер салдылаар чорукка уду демисел чорудар килдизиниң хамааты М-ден хыналда салдылажыш-кыны чоруткан. Түнелдип 2 кг. 340 гр. марихуана деп наркотиктиг бүдүмелди 1 800 рубль биле салып алган. Бо херекке истелге эгелзэн. ● Март 1-де Кызыл хоорайның ИХЭ-зинге О. деп херээжэн килдизиниң килгген. Ында оон 1954 чылда төрүттүгн бижиктиң чиле бергенин, бо иштерге чедир келбей турарын дыңнаткан. ● Март 1-де Ак-Довурак хоорайга иштин херектер органын ажилдакчылары Энергетика кудумчузунда бажынын подалындан назы четпес Т оолду туткан. Олар конопла чытгыг ногаан бүдүмел белеткеп турганнар, чартык шоодай наркотиктиг бүдүмел болгаш 2 гр. 800 мгр. гашишти олардан хавырган. ● Кызыл хоорайда "Западный" ИХЭ-зиниң ажилдакчылары март 4-те Мугур-Аксы чурттуг херээжэн К-ны тутуп хоруттаан. Ол март 3-те хамааты М-ниң бажынында 27000 рублди, 100 долларны оорлаан. Оорлаттыган акша ээзинче дедир эгиттинген.

Борис ОНДАР.

ХЫНАДЫП КӨРҮНЕР

"Жилье" кызыгаарлат-тыг харысгалгалыг ни-тиелдин ажилчынары бис. Чайның изинде, кыштын соогунда аштап, түрөп тургаш, Кызыл хоорайның муруну микрорайонунда 5 кат тууы бажынын тудуп дооскаш, ажылгалга кири-дишс. Ам ында чурттакчылар чурттап турар. Чайны өтүр чүткө 3-4 катп аван акша алган бис. Чаа чыл бетинде кижин бурунгу 1 шоодай дагган үлзөн. Оон өртөө 473 рубль болган, а рынокта дээди сорттун дагганнын өртөө 360 рубль. Акша берип турган болза, бис рыноктан садип-ла алгай бис.

Бистин организацинның удуртукчулары ол бажынын

акшазы ам-даа шилчип келбээн дээр. Ажилдаан акшаысты канчаар санап каан ирги дээр санажыл чеде бээрвиске, бызаңчынын, канжакчынын, шеверлекчин акшазы дыка эвээш болган. Эртектер шупту өзүп турар, бистин кылган ажылыысты эрги өртектер-биле санап каан болду. Оода эрги өртектер-биле санаан акшаысты мынчага чедир ап чадаш-тыыс.

Кажан ол бажыны тудуп доозуларывыска Президент шаңнал акша шилчидип бер-ген, ону ам-даа ап чадаш-тыыс. Ол акшаны айтырарга Президент буруулуг дээр. Бухгалтер ажилдакчылары Президенттен барып негеп

Идегел-биле, "Жилье"

кызыгаарлаттыган

харысгалгалыг

ниитилелдиң ажил-

чынарының мурундан

Виктор ХОМУШКУ.

Президенттен барып негеп

Специалистерниң конкурс езугаар шилишкени

Россия Федерациязының улус ажал-агыйның организацияларынга эрге-лел кадрларын бестелкелни органи-заастаар талазы-биле Федералдыг ко-миссияның Тыва девискээр салбыры Россия Федерациязының улус ажал-агыйның организацияларынга эргелел кадрларын бестелкээрин күрүне планын-га дүүштүр мергежил бедидери-биле чорудар кылдыр Россия Федерациязының улус ажал-агый организацияларының СПЕЦИАЛИСТЕРНИҢ КОНКУРС ЕЗУГААР ШИЛИШКЕНИН чорудуп турар.

Конкурс езугаар шилишкениге киржи-ринче дараазында негелделерге тааржыр специалисттерни кирер:

— 40 хардан ашпас назылыг;

— дээди эртемниг;

— дээди азы ортумак звеноноң

удуртукчузунун албан-дужаалынга

ажыл стажы 1 чылдан эвээш эвес; — даштыкы дылды билгир; — улус ажал-агыйның органи-зацияларынга керээлгү үнденинге улам ыңай ажалдаары-биле белет-келди эртеринге күзелди.

Конкурс езугаар шилишкениге өңчү-нүң бүгү-ле хевирлериниң үлөттүр, кө-дөз ажал-агый бүдүрүлгелериниң, ачы-дузалар адырның бүдүрүлгелериниң чорудары специалисттер киржир.

Конкурс езугаар шилишкениге киржир күзелди кижилер документилери 2001 чылдың март 24-ке чедир кирер.

Адрес: Кызыл хоорай, Тыва Рес-публиканың Чазак Бажыны, кабинет-тер 408, 435, тел.: 1-13-77, 1-13-82.

Акционерлерниң кичээнгенинге!

"Тывакомспосредкомания" акционер ниитиле-линиң директорлар эвилелиниң шийтирин езугаар

2001 ЧЫЛДЫҢ АПРЕЛЬ 19-ТА 15.00 ШАКТА Кызыл хоорайның Калинин кудумчузунун 17 ду-гаарлыг бажынында 2000 чылдың ажалын түнзэн акционерлерниң

НИИТИ ХУРАЛЫ

болуп эртер.

Хүн айтырыг:

■ Чыл отчедун, бухгалтерия балансызын, орулгалар болгаш карылгаларның база 2000 чылдың орулгалар база карылгаларның хуваалдазын бадылаар. ■ Ниитилелдин директорлар эвилелиниң даргазы болгаш оң кежигүнерин сонгуур. ■ Ниитилелдин чингине директорлар сонгуур. ■ Ниитилелдин хыналда комиссиязының кежигүнерин сонгуур.

• *Интервью* •

Алаш-оол ХЕРТЕК айты-
рыгларны салган.

Сергей ХЕРТЕК.

я кылып чорудуп келген жак кыскасы-биле ыңчаар иткен чылдарга коорде, ТР-чылын черле багай эвс жас факт бадытка болур, продукция бүдүрерин 60 млн. бүдүргүлери айткыш,ылга тургускан. Э-н-е кол нирин бирээс — “Күрүне ийлууну хүлээс алдыштаны, бил бурунгаар хүлээс алган итүгүрүс болмаш чамдык илгарап, саң-хөө талазы-р.

лерияң чартып карыталгы “Улутур ламзы оларын ыргыны тургуслайн, оларга мичи бээрин дуйдайнда олмаш ведомстволар-биле чорудуп эгелей берген.

детиңген бүдүргүлериин байан каячар, ыңчалза-даа нелдиг экономиктиг кедүр-яй. Э-н-е кол чүүлдерин урулгелериниң бүдүргөн өкөжип, салып алыкчылары оорунчуг. Оон-биле жаржактың чагыс-даа бүд-н созу улуттур бүдүргүл-дизинеге улуг базым кыл-гы ТР-ниң Чазак Отчедунда

“ХҮН-ХҮРТҮ”: Амыдыралдың дээрбектери

— Чадаананың бир дугаар элтилек ишдэрин хэти доос-

— Каттырар). Шынап-ла,
чооксу 2-3 чыл дургузунда кады
Чаа чыл, Шагаа уткуп кербээн
улус бис. Чаа чүс чылды, чаа муу
чылды кады уткуур аас-кежисти
болдуvus. Бир ай хире болгаш-ла
чоруп каар улус, ам харын чартык
чыл хире туулар, шынап-ла,
амырлар тур бис. Чоруттарга ылап
чоктаар боор бис.

Чоктаар 600р эле.

